

doc. PhDr. Jan Dvořák
člen oborové rady doktorského studia Katedry alternativního a loutkového divadla DAMU;
e-mail: p.scena@seznam.cz

Mgr. art. Adriána Cieślaková

Ku kreativním možnostem manažmentu divadla

Školitelův posudek disertační práce

Kandidátka doktorské hodnosti nám otevírá prostor tvořivosti individuality, nezatajuje i jisté metafyzické aspekty, obtížnou uchopitelnost, rozmanité postoje ke světu. Předpoklady kreativity jsou jí mistrovství ve smyslu znalostí, schopnost tvořivého myšlení (imaginace a flexibilita) a motivace (vnitřní tenze), správně hovoří o toleranci, svobodě, názorovém vůdcovství, ochotě riskovat, vytrvalosti a odvaze. Chceme-li takovou tvořivost hodnotit, pak Adriána Cieślaková akcentuje kritéria originality, aplikovatelnost, užitečnost, realizovatelnost a přínos.

Je si ve svém výkladu vědoma, že poznatky – zejména managementu – se prudce vyvíjejí, jako i svět kolem: názory, definice, hodnocení, hierarchizace apod. Vtahuje nás do víru stupňující se rychlosti všeobecného pokroku, vlivu médií, především sociálních, a technologických inovací všeho druhu a to v konfrontaci s elementární lidskou sympatií ke stabilitě. V dnešních úvahách kohokoliv – i manažera a divadelníka – jsou takové úvahy o stabilitě, strachu z nejistoty, stresu, slabých stránkách, hrozbách a rizicích a vůbec o bezpečnosti hodné pozornosti. Zdánlivě idylický čas totiž končí a do hry dnes vstupují nově i skryté hybné síly, na nichž si smlsnu až asi pokračovatelé a následovníci doktorandky. Budou však muset našlapovat citlivě, protože se rázem ocitnou v průsečíku zájmů různých lobby, klak, klik, sekt, neviditelných bratrstev a jiných skupinových formací, aktivismů všeho druhu, v mixu s tzv. korektností a „vyvážeností“ měnících před očima i podobu uměleckého soustrojí, už nejen filmu v Hollywoodu.

Autorka bere v potaz dnešní svět v komplexnosti, včetně fenoménů do nedávna neznámých a nezvěřejňovaných, jak řečeno třeba i tabuizovaných. Též to souvisí se zmiňovanou internacionalizací a globalizací, propojováním sítí apod.

Z psychologických základů klade oprávněně důraz nikoli na IQ, ale především na emoční inteligenci (EQ), jako metu vysoké vnitřní integrity, jako schopnost sebepoznání, sebezpřijetí, řízení a ovládnutí sebe samého, schopnost empatie a sociálního citění. Dále objasňuje akční kompetenci (AQ) nebo kreativní inteligence (CQ), jako způsobilost a nadání „dělat věci jinak“, jako absolutní tvořivost.

Pojednání předložené doktorandkou je zažité, prožité, není to – jak jsme bohužel stále častěji svědky – narychlo utkaná rouška na internetovém stavu bezbřehých zdrojů, v níž každý druhý odstavec je jiné intence, jiného skladebného ustrojení i slovníku. Z disertačního spisu Adriány Cieślakové naopak přímo vyzařuje úsilí o vlastní promyšlení, o poctivou orientaci v terénu tématu, o vlastní originální strukturaci a hierarchizaci poznatků. Kandidátka doktorské hodnosti tu také bohatě uplatnila zkušenost z vedení předmětu Kreativní management v divadle magisterského programu na Katedře produkce DAMU i z diskusí a výstupů doktorského studia na KALD DAMU.

Ke struktuře předložené práce: zdá se mi logická, výklad je rozvíjen přirozeně od tvořivosti obecně, přes osobu, tým až k instituci – a k tématu vazby na dramaturgii, jako vyústění celého úkolu.

Za šťastnou okolnost lze považovat právě příklon tématu k procesuálnímu charakteru divadelní dramaturgie, dnes až programace širšího přesdivadelního a naddivadelního záběru. Dramaturgie, jako činnost iniciační, hledačská a přitom značně abstraktní a zároveň překlenovací, má opravdu řadou rysů k managementu divadla blízko. Velmi podrobně je tato konvergence analyzována v 5. kapitole *Manažment a dramaturgie*. Přílehlavý je i citovaný průměr prof. Jany Pilátové: 19. století bylo stoletím herce, 20. století režiséra a 21. století kreativního manažera.

Autorka se psychologickými a sociologickými sondami dostává až k vrstvám metafyzických aspektů, na hranici s filozofií a teologií: k intuici, k iluminaci, k „věcem“ mezi nebem a zemí, jak často slyšíme a čteme jak u umělců (i divadelníků všech typů), nebo dnes stále častěji i u podnikatelů, manažerů apod.

Za správné a mimořádně přínosné považuji vyhodnocení manažerské funkce jako umělecké. Divadelní manažer je umělec svého druhu, zejména v dnešních procesech oddivadelňování divadla, destrukce klasického kánonu tradičního uměleckého druhu a v přeshraniční expanzi tohoto druhu do všech směrů. Divadelní manažer je často přímým autorem, stvořitelem vstupní intence, uskutečnění divadla z vlastní vůle, nové vize, záměru a zadání, tvůrce nového, někdy až čaroděj a mág, pracující s uměleckým instinktem, intuicí a inspirací jako kterýkoliv jiný umělec. A je to více než sebeuskutečnění, bývá i konkrétním autorem nové instance divadla – nové báze provozování divadla a umění, nového působiště, stanoviště, instituce k zeskutečnění své vize; může to být i festival, jakýkoliv projekt a forma prezentace.

Cenný je detailní náhled na aktivity, na nichž autorka sama participovala nebo dosud se na nich podílí (nezávislé kulturní centrum Museum v Martině, galerie současného umění v Banské Štiavnici, orientovaná na vizuální umění, dále pak občanské sdružení „Umenie na Hornej“ s festivalovým programem apod.). Tyto případové studie vytvářejí centrální fundament práce, je to bytostně zažitá zkušenost, která dala talentované divadelní manažerce rozhled i aktuální preferenci konzultantství, dramaturgie vyššího stupně (programace, programování) a řešení grantových agend. Autorka podrobně a svědomitě zkoumá tvořivost v týmu i v instituci, přičemž nezávislý neziskový sektor se jí jeví jako příhodnější k uplatnění kreativity než instituce veřejné kulturní služby, kde se přeci jen obtížně překonává jistá setrvačnost starších mechanismů.

Nejen vykládat, ale i o tématu rozprávět, „rozsévat“ jej, připomínáme si závěrem z latinského základu charakteru disertace, protože předložená práce je vskutku více než výkladem a rozpravou, autorka opravdu doslova *rozsévá* své zaujetí, svou víru v obor, své znalosti a zkušenosti – a to až „nakažlivým“ způsobem, inspirativně a vábně. Její dílo splňuje veškeré nároky od samostatného uvažování po formální znaky a náležitosti. Myšlenky a výklad jsou nabízené bez zbytečného grafického balastu a ikonografických vycpávek, v komplexu i vyváženosti tu jsou vědomosti, důsledky praxe i projevy vlastně už vyvrážděné manažerské osobnosti.

Pro řadu zmíněných předností, originalitu úvah a přínos k tématu, metodologickou systematickostí a adekvátností, obsahovou i interpretační nadstandardností práce **doporučuji disertační práci Adriány Cieślakové k obhajobě.**

V Praze 4. 5. 2018